

Risale-i Nur'da Niyet

“Gül ve çiçeklerin yüzlerini güzelleştiren Zât, nasıl o güzel yüzlere arılardan, bülbüllerden istihsan aşıkları icad etmesin. Ve güzellerin güzel yüzlerinde güzelliği yaratan elbette o güzelliğe müştakları da yaratır.”

Bediüzzaman

İnsan bedeninde gözlenen hareketler istemli ve istemsiz olarak ikiye ayrılıyor. Mesela kalbimizin hareketleri üzerinde hiçbir kontrolümüzün olmadığını, atışların isteğimiz dışında hızlanıp yavaşladığını, çalışması esnasında işleyen mekanizmaların büyük bir kısmının farkında olmadığımızı hissediyoruz. Burada hissettiğimiz çok daha önemli bir şey var ki, istemli dediğimiz hareketlerin bizde bir iradenin varlığını ortaya koyması. İsteğimiz dışında elimiz gidip bir başkasının yüzünde şamar olarak patlamıyor. Hatalı sollama yapan bir şoför kaza sonrasında, “Ne yapayım! Kollarım benim isteğim dışında direksiyonu sola çevirdi, ayağım gaz pedalına yüklendi ve bu sonuç ortaya çıktı!” demiyor. Benzer anlarda olaya samimiyetle yaklaşan her kişinin cevabı “suç bende” şeklinde oluyor. Bu noktada karşımıza çıkan iki kavram, “suç” ve “ben”, şuur ve irade sahibi olarak gözlediğimiz insanların, olaylar karşısındaki konumunu idrak edebilmemizde hareket noktası olarak ele alınabilir.

“Suç”, varlıkların, en küçüğünden en büyüğüne kadar büyük bir ahenk ve uyum içerisinde yaptıkları hareketler ve sergiledikleri muhteşem güzellikler esnasında, irade sahibi bir kısmın bu ahengi bozacak tarzda vazifelerini yapmamaları şeklinde tanımlanabilir. Burada ahenk Yaratan’ın bestesidir. Ancak beste anlık yapıldığı ve vazifesizliklerin cezası da yine bestedeki anlık değişikliklerle verildiği için ahenk bozulmamaktadır.

“Ben”, bu alemin ta zerrelere boyutuna, zamanın en küçük dilimlerine kadar uzanan dalgalanmalar esnasında bizi ayakta tutan direk, zaman nehrinin akışında sürüklenmemek için yapıştığımız tutamak. Yaratıcı’nın özelliklerinin insan idrakine indirgenmiş tarzda yansıdığı ayna. Farazi bir serbestlik alanı. İnsanın istemek fiilinin kaynağı ve vehmî varlık alanı.

“İstemli” yani isteğimize bağlı olarak vücuda getirilen hareketlerde katkımızın, bu hareketlerden doğacak müsbet ve menfi neticelerde sorumluluğumuzun anlaşılması da çok önemli. İki yuvarlak, kalınca demir parçasını yaklaşık elli santimetrelilik iki parça halinde ve ortada bir menteşe ile bir araya getirdiğimizi hayal edelim. Her iki demir kolun farklı yerlerine bağlanan 1000 adet ince tel olduğunu ve bu tellerin ortalarında bulunan bir tür vida düzeneği ile uzatılıp kısaltıldığını düşünelim. Sonra, böyle bir düzenekte kollardan birinin ucunu istediğimiz bir noktaya taşımayı planlayalım.

Bin adet telden hangisinin ne kadar kısaltılıp ne kadar uzatılacağını hesap etmek nasıl bir iş olurdu? Sonra bu hesabı yapsak bile, her bir teli tam hesap ettiğimiz kadar uzatıp kısaltamazsak her bir telden ortaya çıkan hatalar toplana toplana neticede kolun hareket ettirmek istediğimiz ucu planlanandan çok farklı bir yerde olabilirdi? Çünkü 1000 adet küçük hata neticede büyük bir hataya dönüşürdü. Halbuki, bizim elimizi, kolumuzu, parmaklarımızı hareket ettiren kasların, on binlerce kat fazla sayıda lifleri var. Yani tel sayısı milyonlar, milyarlarla ifade edilecek kadar. O halde istemli dediğimiz el kol hareketlerimizin, yüz ve dilin, dudakların ahenkle hareketi ile ortaya çıkan konuşmanın insana ait bir fiil olduğu ne ölçüde doğru?

Bu şekilde fiillerin gerisine doğru gidildiğinde insanın elinde bir tek şey kalıyor; o da istek, arzu ve bütün bu duyguların yönünü belirleyen niyet. Hem olayların gerçekleşmesinde hem de gerçekleşmeyen arzuların sanki gerçekleşmişçesine kaydedilmesinde en temel unsur. Duyguları, algılamaları sınırlı, acz ve fakr hastalıklarına müptela ve yukarıdaki misalle ihtiyarı elinin yettiği yere kadar bile uzanamayan insanoğlunun tek sermayesi, niyet. Bu nazarla bakıldığında, zaten vehmi ve farazi varlıklardan koca bir hazineyi çok sevdiği Kainat Sultanı'na hediye etmesi ile elinde bu hazine olmadığı halde buna samimi ve ciddi niyet etmesi arasında çok da büyük bir fark olmasa gerek. Büyük sınırlılıklar ile neyin iyi, neyin kötü; neyin doğru, neyin yanlış olduğunu ayırt etmek çok zor. O zaman tek çıkış yolu, her şeyin Yaraticısı ne arzu etmişse, kendi arzumuzun da o doğrultuda olmasına niyet etmek. Bunun için dua etmek. Bütün fiillerimizi O'nun Habibi'ni(a.s.m.) kendi Sevgilimiz (a.s.m.) haline dönüştürmek için yapmak. Bu sırda, adetlerimizi ibadete çevirmek. Evet, niyette öyle bir sır var ki, zahiri boyutta değişim olmaksızın eşyayı Yaraticı'nın sevdiği hale dönüştürüyor. Çırpınıp, didinmeden esbab aleminin dalgalanmalarından uzak, manevi alemlerin sükunetli sahilinde dünya kadar, bütün varlıklar kadar zenginliklerin sahibi olma imkanını insana bahşediyor. Samimi bir niyet, ihlaslı arzu ve istemli hareketlerin bu doğrultuda şekillenmesi, belki de sahip olunabilecek en büyük zenginlik. Aynı niyet çok büyük sorumlulukların kaynağı olabilecek kadar çetin bir teklif sırrı ve ağır imtihanın bir parçası aynı zamanda.